



Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

21. september 2023*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2002/584/JSK – Euroopa vahistamismäärus – Täitmata jätmise alused – Artikli 3 punkt 2 – *Ne bis in idem*'i põhimõte – Mõiste „samad teod“ – Omavahel lahutamatu seotud konkreetsete asjaolude kogum – Tagaotsitava poolt kahes liikmesriigis toime pandud kelmused kahe erineva juriidilise isiku kaudu, kahjustades erinevaid ohvreid

Kohtuasjas C-164/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus, Hispaania) 2. märtsi 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. märtsil 2022, Euroopa vahistamismääruse täitmise menetluses järgmise isiku suhtes:

Juan,

menetluses osales:

Ministerio Fiscal,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev ning kohtunikud P. G. Xuereb, T. von Danwitz, A. Kumin (ettekandja) ja I. Ziemele,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Juan, esindajad: *abogada* M. Díaz Perales ja *procurador* R. Rodríguez Nogueira,
- Hispaania valitsus, esindaja: A. Gavela Llopis,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Baquero Cruz ja M. Wasmeier,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 45, artikli 49 lõiget 3 ja artiklit 50; 14. juuni 1985. aasta konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta, mis kirjutati alla Schengenis (Luksemburg) 19. juunil 1990 ja jõustus 26. märtsil 1995 (EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9; edaspidi „Schengeni lepingu rakendamise konventsioon“), artiklit 54; nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus 2002/584“), artikli 4 punkti 6; nõukogu 24. juuli 2008. aasta raamotsust 2008/675/JSK, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes (ELT 2008, L 220, lk 32), ning nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil (ELT 2008, L 327, lk 27), artikli 8 lõikeid 1 ja 2.
- 2 Taotlus on esitatud sellise Euroopa vahistamismääruse täitmise raames Hispaanias, mille tegi Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa, Juízo Central Criminal de Lisboa, Juiz 16 (Lissaboni piirkonnakohtu Lissaboni keskkriminaalkohtu kuueteistkümnnes koda, Portugal) Juanile raske kelmuse eest mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Schengeni lepingu rakendamise konventsioon

- 3 Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni III jaotise 3. peatükis „*Ne bis in idem*“ põhimõtte rakendamine“ asuvas artiklis 54 on sätestatud:

„Isikut, kelle suhtes üks konventsiooniosaline on langetanud lõpliku kohtuotsuse, ei või teine konventsiooniosaline sama teo eest vastutusele võtta, tingimusel et kui isikule on karistus määratud, on ta selle ära kandnud või kannab seda või seda ei saa otsuse langetanud konventsiooniosalise õiguse alusel enam täitmisele pöörata.“

Raamotsus 2002/584

- 4 Raamotsuse 2002/584 artiklis 3 „Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud alused“ on sätestatud:

„Vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutus (edaspidi „vahistamismäärust täitev õigusasutus“) kohustub keelduma Euroopa vahistamismääruse täitmisest järgmistel juhtudel:

[...]

2. kui vahistamismäärust täitev õigusasutus teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegude eest teises liikmesriigis langetatud lõplik kohtuotsus ning kui sellega on määratud karistus, on see karistus kantud või on see sel ajal kandmisel või ei saa seda enam karistuse määranud liikmesriigi õiguse alusel täita;

[...]“.

- 5 Raamotsuse artiklis 4 „Euroopa vahistamismääruse täitamata jätmise vabatahtlikud alused“ on ette nähtud:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui:

[...]

6. kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele;

[...]“.

Hispaania õigus

- 6 12. novembri 2014. aasta konstitutsioonilise seaduse 7/2014 karistusregistriandmete vahetamise ja süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmise kohta Euroopa Liidu liikmesriikides (ley orgánica 7/2014, sobre intercambio de información de antecedentes penales y consideración de resoluciones judiciales penales en la Unión Europea) (BOE nr 275, 13.11.2014, lk 93204) artikli 14 lõikes 2 on sätestatud:

„[...] [T]eiste liikmesriikide tehtud lõplikud süüdimõistvad otsused ei mõjuta järgmisi otsuseid ega saa kaasa tuua nende tühistamist või uuesti läbivaatamist:

- a) Hispaania kohtute varem tehtud lõplikud otsused ja nende täitmisele pööramise otsused;
- b) hilisemates Hispaanias toimunud menetlustes tehtud süüdimõistvad kohtuotsused kuritegudes, mis on toime pandud enne teise liikmesriigi kohtu süüdimõistva kohtuotsuse tegemist;

c) kohtumäärused, mis on tehtud või tuleb teha kriminaalmenetluse seadustiku (Ley de Enjuiciamiento Criminal) artikli 988 kolmanda lõigu alusel ja millega määratakse kindlaks karistuste, sealhulgas punktis b nimetatud karistuste täideviimise piirid.“

7 Kriminaalmenetluse seadustiku artikli 988 kolmandas lõigus on sisuliselt sätestatud, et kui mitme kuriteo toimepanija on erinevates menetlustes süüdi mõistetud tegudes, mille suhtes oleks võidud läbi viia üks ja sama menetlus, rakendatakse karistusseadustiku (Código Penal) artiklis 76 sätestatud piire. Viimati nimetatud artikli kohaselt ei tohi karistuse maksimaalne tegelik kestus ületada kolmekordset kõige raskemat karistust ning see ei tohi põhimõtteliselt olla pikem kui 20 aastat.

Põhimenetlus ja eelotsuse küsimused

- 8 Tagaotsitav, kes on Hispaania kodanik, võeti vahi alla Hispaanias, kus ta kannab 11 aasta ja kümne kuu pikkust vangistust. See karistus mõisteti talle raske kelmuse ja rahapesu eest Audiencia Nacionali (üleriigiline kohus, Hispaania) 13. juuli 2018. aasta otsusega, mida on kassatsiooniastmes Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 4. märtsi 2020. aasta kohtuotsusega (edaspidi „Hispaania kohtuotsus“) osaliselt muudetud.
- 9 Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa, Juízo Central Criminal de Lisboa, Juiz 16 (Lissaboni piirkonnakohus, Lissaboni keskohtu kriminaalkohtu 16. koda) kohtuotsusega on tagaotsitavale 20. jaanuaril 2020 mõistatud ka kuue aasta ja kuue kuu pikkune vangistus raske kelmuse eest (edaspidi „Portugali kohtuotsus“). Seejärel tehti tema suhtes Euroopa vahistamismäärus selle karistuse täideviimiseks ja edastati Hispaania pädevale asutusele (edaspidi „kõnealune Euroopa vahistamismäärus“).
- 10 Kõnealusest Euroopa vahistamismäärusest nähtub, et tagaotsitav oli alates 30. maist 2001 juhatuse esimees Portugalis asuvas äriühingus (edaspidi „Portugali äriühing“), mida kontrollis täielikult Hispaanias asuv äriühing (edaspidi „Hispaania äriühing“), mille juhatuse esimees tagaotsitav ühtlasi oli alates 29. jaanuarist 2001.
- 11 Portugali äriühingu põhitegevus Portugalis oli sama mis Hispaania äriühingul Hispaanias, st niisuguste investeerimistoodete turustamine, millega oli seotud tagatis, et need ostetakse lepingus kindlaks määratud tähtaja lõpuks investeeritud kapitalile vastava väärtuse eest, millele lisandub suurem tulu kui finantsasutuste poolt tavaliselt pakutav tulu. Selle tegevusega aga varjati tegelikult pettuslikku püramiidskeemi.
- 12 Üksikisikute massiline liitumine nende investeerimistoodetega võimaldas Portugali äriühingul erakordselt kasvada ja laieneda. Pärast seda, kui Hispaania õigusasutused olid 2006. aasta aprilli lõpus Hispaania äriühingu suhtes läbi viinud uurimise, lõpetas see äriühing oma tegevuse Hispaania territooriumil sama aasta mais.
- 13 Kui Portugali õigusasutuste sekkumise tõttu lõpetati ka Portugali äriühingu rahakaasamistegevus, lõpetas Portugali äriühing tagasiostukohustuse täitmise, mis oli võetud investorite ees, kes kõik kandsid lõpuks suurt rahalist kahju.

- 14 Selles kontekstis keeldus Juzgado Central de Instrucción n° 1 de la Audiencia Nacional (üleriigilise kohtu keskne eeluurimiskohus nr 1, Hispaania) 20. detsembri 2021. aasta kohtumäärusega Euroopa vahistamismääruse täitmisest põhjendusel, et tagaotsitav on Hispaania kodanik, kuid otsustas Portugalis mõistetud karistust Hispaanias täita.
- 15 Tagaotsitav esitas selle määruse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Audiencia Nacionalile (üleriigiline kohus), apellatsioonkaebuse, milles väidab, et Hispaania kohtuotsuse aluseks olevad teod on samad mis need, mille kohta tehti Portugali kohtuotsus, ning väidab, et rikutud on *ne bis in idem*'i põhimõtet. Järelikult ei saa selle isiku arvates ei kõnealust Euroopa vahistamismäärust ega Portugali kohtuotsust täita.
- 16 Sellega seoses täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus ühelt poolt, et nii faktiliste asjaolude kirjeldusest kui ka Hispaania kohtuotsuse põhjendustest nähtub, et see puudutab peamiselt Hispaania äriühingu poolt Hispaanias toime pandud kelmusi. Teiselt poolt puudutab Portugali kohtuotsus sisuliselt Portugali äriühingu tegevust üksnes Portugali territooriumil. Lisaks ei ole kummaski kohtuotsuses viidatud kannatanud identsed ja tegude eest vastutavad isikud on ainult osaliselt vastutavad. Seega, võttes arvesse *ne bis in idem*'i põhimõtet käsitlevat Hispaania kohtupraktikat, arvab eelotsusetaotluse esitanud kohus pigem, et käesoleval juhul ei näi *idem*-tingimus olevat täidetud.
- 17 Samas märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et isegi kui eeldada, et tegemist ei ole olukorraga, kus *ne bis in idem*'i põhimõte on kohaldatav, tuleb siiski asuda seisukohale, et käesoleval juhul esinevad korraga karistatavad teod, mille võib kvalifitseerida „jätkuvaks kuriteoks“ Hispaania karistusõiguse tähenduses. Selline jätkuv kuritegu hõlmab kõiki neid tegusid, sealhulgas Portugalis toime pandud tegusid, ning nende suhtes tuleks kohaldada ühtset karistust.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab selle puhul aga, et sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus jätkuva kuriteo koosseisu tunnuseid menetleti kahes eri menetluses ja nende tulemusel on eri liikmesriikides tehtud kaks eri kohtute otsust, ei ole ei Hispaania õiguses ega liidu õiguses ette nähtud menetlust, mida tuleks järgida karistuse ülemmäära kindlaksmääramisel.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et käesoleval juhul ei saa ta karistuste proportsionaalsuse põhimõtte järgimiseks kohaldada ka Hispaania karistuste liitmise menetluskorda, nagu see on ette nähtud kriminaalmenetluse seadustiku artikli 988 kolmandas lõigus.
- 20 Igal juhul kahjustaks see olukord – lisaks sellele, et see rikuks harta artikli 49 lõikes 3 ette nähtud karistuste proportsionaalsuse nõuet kuritegude eest karistamisel – ka raamotsuses 2008/909 ette nähtud kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtet ja Euroopa Liidu liikmesriikide vahel süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist, nagu see on ette nähtud raamotsuses 2008/675, ning kahjustaks ka raamotsuse 2002/584, sealhulgas selle artikli 4 punkti 6 sätete tõhusust, sest põhjustaks tagajärgi liidu kodanike vabale liikumisele.

21 Niisugustel asjaoludel otsustas Audiencia Nacional (üleriigiline kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas käesolevas asjas on tegemist Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 50 ja Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 tähenduses *bis in idem*'i olukorraga sellele mõistele Euroopa Liidu Kohtu praktikas antud ulatuse järgi või – kuna tegemist on ühe jätkuva kuriteoga – kas seda tuleb, vastupidi, hinnata sellel kohtul vastavalt selles eelotsusetaotluses väljendatud põhimõtetele, sealhulgas karistuste liitmise vajaduse ja karistuste piirmäära kehtestamise põhimõttele proportsionaalsuse kriteeriumide kohaselt?

2. Kui leitakse, et tegemist ei ole *bis in idem*'i olukorraga, kuna ei ole tegude täielikku samasust, siis selles eelotsusetaotluses esitatud kriteeriumide kohaselt:

a. Kas arvestades käesoleva juhtumi asjaolusid, on Euroopa Liidu teiste riikide kohtuotsuste mõju piiramine, mis on sõnaselgelt ette nähtud [konstitutsioonilise seaduse 7/2014] artikli 14 lõikes 2, millega on üle võetud liidu õigusnormid, kooskõlas raamotsusega 2008/675, harta artikliga 45 ja artikli 49 lõikega 3 ning liidus kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttega?

b. Kas see, et Hispaania õiguses puudub menetlus või mehhanism, mis võimaldaks tunnustada teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kohtuotsuseid ning liita, kohandada või piirata karistusi, et tagada nende proportsionaalsus olukorras, kus Hispaanias tuleb täide viia välisriigi kohtuotsus tegude kohta, millel on karistusõiguslik jätkuvus- või puutumusseos teiste tegudega, mille üle on kohut mõistetud Hispaanias ja mille kohta on tehtud ka süüdimõistetv kohtuotsus, on vastuolus harta artikliga 45 ja artikli 49 lõikega 3 koostoimes raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6 ning raamotsuse 2008/909 artikli 8 lõigetega 1 ja 2 ning liidus kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõttega üldiselt?“

Menetlus Euroopa Kohtus

22 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel taotles eelotsusetaotluse esitanud kohus koos eelotsusetaotluse esitamisega, et see taotlus lahendataks kiirmenetluses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustas oma taotluse põhjendamiseks, et põhikohtuasi puudutab „kriminaalmenetlust, milles asjaomane isik on paigutatud kinnipidamisasutusse, kus ta kannab kindlaksmääratud kestusega karistust, ilma et ta võiks kindel olla, millise aja jooksul talle mõistetud vanglakaristus kantud saab – menetluslik aspekt, mis puudutab ka tema vanglarežiimi, lühiajalise väljasõidu lubasid, tema edusamme vanglas ja tingimisi vabastamise kohaldamiseks aja arvutamist tema karistuse kandmise viimases etapis“.

23 Euroopa Kohus otsustas 16. märtsil 2022 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist jätta see taotlus rahuldamata, kuna kodukorra artiklis 107 ette nähtud kiireloomulisuse tingimused ei ole täidetud.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

24 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja

lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Asjaolu, et liikmesriigi kohus on eelotsuse küsimuses vormiliselt viidanud liidu õiguse teatud sätetele, ei takista Euroopa Kohut esitamast sellele kohtule kogu tõlgenduslikku teavet, mis võib viimasel aidata menetletavat kohtuasja lahendada, olenemata sellest, kas liikmesriigi kohus on neile aspektidele oma küsimustes viidanud või mitte. Euroopa Kohus võib selleks liikmesriigi kohtu esitatud kõikidest materjalidest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest välja valida need liidu õiguse aspektid, mis vaidluse eset silmas pidades vajavad tõlgendamist (22. juuni 2022. aasta kohtuotsus Volvo ja DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, punkt 28).

- 25 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et Juzgado Central de Instrucción n° 1 (üleriigilise kohtu keskne eeluurimiskohus nr 1) keeldus 20. detsembri 2021. aasta kohtumäärusega Euroopa vahistamismääruse täitmisest põhjendusel, et tagaotsitav on Hispaania kodanik, kuid otsustas Portugalis mõistetud karistuse Hispaanias täide viia. Tuginedes eelkõige raamotsuse 2002/584 artikli 3 punktile 2, seab tagaotsitav selle määruse eelotsusetaotluse esitanud kohtus kahtluse alla ja väidab, et kõnealuse Euroopa vahistamismääruse täitmisest tuleb keelduda põhjusel, et tema suhtes on samade tegudega seoses teises liikmesriigis tehtud lõplik kohtuotsus.
- 26 Neil asjaoludel, ilma et oleks vaja teha otsust harta artikli 50 ega Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 kohta, tuleb asuda seisukohale, et esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 3 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmine olukorras, kus kuritegu, mille kohta on tagaotsitava suhtes tehtud lõplik kohtuotsus vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, ja kuritegu, milles seda isikut vahistamismääruse teinud liikmesriigis süüdistatakse, kvalifitseeritakse vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse kohaselt „jätkuvaks kuriteoks“.
- 27 Nagu nähtub raamotsuse 2002/584 artikli 3 punkti 2 sõnastusest, on selles sättes ette nähtud täitmata jätmise kohustuslik alus, mille kohaselt tuleb vahistamismäärust täitval õigusasutusel keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui ta teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegudega seoses teises liikmesriigis tehtud lõplik kohtuotsus, ning kui sellega on mõistetud karistus, see karistus on kantud, see on sel ajal kandmisel või seda ei saa enam karistuse mõistnud liikmesriigi õiguse alusel täita.
- 28 Selle sätte eesmärk on vältida isiku suhtes sama kuriteo asjas uuesti kriminaalmenetluse läbiviimist või tema üle kohtumõistmist ning see väljendab Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 50 sätestatud *ne bis in idem*'i põhimõtet, mille järgi ei tohi kedagi mitu korda kohtu alla anda ega karistada sama kuriteo eest (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus AY (vahistamismäärus – tunnistaja), C-268/17, EU:C:2018:602, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Üks raamotsuse 2002/584 artikli 3 punktis 2 sätestatud tingimustest, millele Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine peab vastama, on seega see, et tagaotsitava suhtes on „samade tegude eest“ langetatud lõplik kohtuotsus.
- 30 Mis puudutab raamotsuse 2002/584 artikli 3 punktis 2 toodud mõistet „samad teod“, siis Euroopa Kohus on nentunud, et kuna kõnealune säte ei sisalda selle mõiste osas viidet liikmesriikide õigusele, tuleb mõistet tõlgendada kogu liidus autonoomselt ja ühetaoliselt (29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus X (Euroopa vahistamismäärus – *ne bis in idem*), C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 31 Lisaks tuleb seda mõistet tõlgendada nii, et sellega peetakse silmas ainult tegude sisulist laadi ja see hõlmab omavahel lahutamatu seotud tegude kogumit, sõltumata nende tegude õiguslikust kvalifikatsioonist või kaitstud õiguslikust huvist (29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus X (Euroopa vahistamismäärus – *ne bis in idem*), C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Täpsemalt on Euroopa Kohus leidnud, et faktiliste tegude identsust tuleb mõista kui selliste konkreetsete asjaolude kogumit, mis tulenevad tegudest, mis on sisuliselt samad, kuivõrd nende toimepanija on sama ning need on ajas ja ruumis omavahel lahutamatu seotud (23. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (erand *ne bis in idem*-põhimõttest), C-365/21, EU:C:2023:236, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 33 Seevastu ei ole *ne bis in idem*'i põhimõte kohaldatav, kui kõnealused teod ei ole identsed, vaid üksnes sarnased (23. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (erand *ne bis in idem*-põhimõttest), C-365/21, EU:C:2023:236, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Sealjuures ei piisa tegude identsuse tuvastamiseks ainuüksi asjaolust, et kohtuotsuses mainitakse faktilist asjaolu, mis on seotud mõne teise liikmesriigi territooriumiga. Veel tuleb kontrollida, kas kohus on tegelikult selle faktilise asjaolu suhtes seisukoha võtnud, kui ta tuvastas rikkumise, tegi kindlaks menetlusaluse isiku vastutuse rikkumise eest ja vajaduse korral määras talle sanktsiooni, mistõttu tuleb seda rikkumist pidada selle teise liikmesriigi territooriumi hõlmavaks (vt selle kohta 22. märtsi 2022. aasta kohtuotsus Nordzucker jt, C-151/20, EU:C:2022:203, punkt 44).
- 35 Sellega seoses peab eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes on ainsana pädev faktilisi asjaolusid hindama, kindlaks tegema, kas käesoleval juhul on Portugali kohtuotsuse esemeks olevad faktilised asjaolud käesoleva kohtuotsuse punktide 30–34 tähenduses samad kui need, mille kohta on teinud lõpliku otsuse Hispaania kohtud. Samas võib Euroopa Kohus anda nimetatud kohtule juhiseid liidu õiguse tõlgendamiseks tegude identsuse hindamisel (23. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (erand *ne bis in idem*-põhimõttest), C-365/21, EU:C:2023:236, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Selle kohta nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et tagaotsitav kordas Portugalis kelmust, millega ta Hispaanias tegeles. Kuigi tegemist on sama tegutsemisviisiga, toimus see siiski eri juriidiliste isikute kaudu, millest üks oli seotud kelmusega Hispaanias ja teine kelmusega Portugalis. Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Portugalis ja Hispaanias toime pandud tegude kattumine on üksnes episoodiline, kuna kelmus jätkus Portugalis pärast uurimismenetluse alustamist ja tegevuse lõpetamist Hispaanias. Samuti on kahju kannatanud isikud erinevad. Seega ilmneb, et kõnealused Hispaanias ja Portugalis toime pandud kelmused ei olnud omavahel lahutamatu seotud. Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Hispaania kohtuotsus puudutab Hispaanias seal elavate isikute vastu toime pandud kelmust, samas kui Portugali kohtuotsus puudutab Portugalis seal elavate isikute vastu toime pandud kelmust.
- 37 Neil asjaoludel ja tingimusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus seda kontrollib, näib, et Hispaania ja Portugali kohtuotsustes käsitletud teod ei ole identsed. Seda järeldust ei sea kahtluse alla eelotsusetaotluse esitanud kohtu esile toodud asjaolu, et Hispaanias toime pandud kuriteod ja Portugalis toime pandud kuriteod tuleb Hispaania õiguse kohaselt kvalifitseerida „jätkuvaks kuriteoks“, kuna raamotsuse 2002/584 artikli 3 punktis 2 on nõutud faktiliste tegude hindamist objektiivsete asjaolude alusel, mis ei sõltu käesoleva kohtuotsuse punktis 31 viidatud kohtupraktika kohaselt nende õiguslikust kvalifikatsioonist riigisisises õiguses.

38 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 3 punkti 2 tuleb tõlgendada nii, et selle sättega on vastuolus liikmesriigi tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmine olukorras, kus tagaotsitava kohta on juba tehtud teises liikmesriigis lõplik kohtuotsus ja ta kannab seal selles kohtuotsuses tuvastatud kuriteo eest mõistetud vanglakaristust, tingimusel, et see isik on vahistamismääruse teinud liikmesriigis pannud toime samad teod, ilma et „samade tegude“ kindlakstegemiseks oleks vaja arvesse võtta kõnealustele kuritegudele vahistamismäärust täitva õiguse kohaselt antavat kvalifikatsiooni.

Teine küsimus

39 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas juhul, kui kõnealuse Euroopa vahistamismääruse täitmisest tuleb keelduda raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 alusel, mitte raamotsuse artikli 3 punkti 2 alusel, siis kas harta artikliga 45 ja artikli 49 lõikega 3, milles on sätestatud vastavalt liikumisvabaduse põhimõtte ja karistuste proportsionaalsuse põhimõtte, koostoimes raamotsusega 2002/584, raamotsusega 2008/675, mis käsitleb Euroopa Liidu liikmesriikides tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmist uutes kriminaalmenetlustes, ja raamotsusega 2008/909 vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis ei võimalda mõista ühte ainsat karistust nii Hispaanias kui ka teises liikmesriigis toime pandud „jätkuva kuriteona“ kvalifitseeritavate tegude kogumi eest ega kohaldada selle teise liikmesriigi kohtute mõistetud ja Hispaanias täideviidavate karistuste liitmise riigisisest mehhanismi.

40 Sellega seoses vaidleb Hispaania valitsus teise küsimuse vastuvõetavusele vastu põhjusel, et esiteks on põhikohtuasja ese apellatsioonimenetluses otsuse tegemine kõnealuse Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta, samas kui juhul, kui Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldutakse ja võetakse kohustus viia Portugalis mõistetud karistus täide Hispaanias, käsitletakse Portugali kohtuotsuse tunnustamisega seotud tagajärgi vajaduse korral uues menetluses. Teiseks on esitatud tõlgendus ennatlik, kuna vahistamismäärust täitev Hispaania õigusasutus ei ole veel teinud ühtegi lõplikku otsust Portugali kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise kohta Hispaanias. Kuid alles siis, kui see otsus on tehtud, tõusetub küsimus, kas vastavalt Hispaanias ja Portugalis mõistetud karistusi tuleks üldse kohandada.

41 Euroopa Kohtus välja kujunenud praktika kohaselt on ELTL artikliga 267 kehtestatud menetlus Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö vahend, mille abil annab Euroopa Kohus liikmesriigi kohtutele liidu õiguse tõlgenduse, mida need kohtud vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks. Niisiis ei ole eelotsusetaotluse eesmärk nõuandvate arvamuste andmine üldiste või teoreetiliste küsimuste kohta, vaid vaidluse tõhusa lahendamisega lahutamatu seotud vajadus (vt selle kohta 30. juuni 2022. aasta kohtuotsus Valstybės sienos apsaugos tarnyba jt, C-72/22 PPU, EU:C:2022:505, punktid 47 ja 48 ning seal viidatud kohtupraktika).

42 Euroopa Kohus ei saa vastata liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendusel ei ole mingit seost põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või kui tõstatatud probleem on hüpoteetiline (19. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Unilever Italia Mkt. Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Käesoleval juhul paluti eelotsusetaotluse esitanud kohtul täpsustada esiteks seost teise küsimuse ja tema menetluses oleva asja vahel ning teiseks põhjendada, kuidas on vastus sellele küsimusele vajalik põhikohtuasja lahendamiseks.

- 44 Sellele vastuseks märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et tagaotsitava Hispaanias süüdimõistmise võimalikke tagajärgi seoses Portugali kohtuotsuse täitmisega Hispaanias ei käsitleta tema menetluses oleva asja raames, ning kui üleandmisest keeldumise otsus on jõustunud, algatatakse veel üks kohtumenetlus Portugali kohtuotsusega mõistetud karistuse täideviimiseks Hispaanias.
- 45 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et küsimus, millised tagajärjed on tagaotsitava süüdimõistmisel Hispaanias Portugali kohtuotsuse täitmiseks Hispaanias, tekib alles siis, kui on tehtud lahend viimati nimetatud kohtuotsuse tunnustamise kohta, mistõttu ei teki seda küsimust veel põhikohtuasjas kõnealuse Euroopa vahistamismääruse täitmise või sellest keeldumise kohta.
- 46 Niisiis tuleb tõdeda, et vastus teisele küsimusele ei ole vajalik eelotsusetaotluse esitanud kohtule tema menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks, mistõttu on see küsimus vastuvõetamatu.

Kohtukulud

- 47 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 3 punkti 2

tuleb tõlgendada nii, et

selle sättega on vastuolus liikmesriigi tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmine olukorras, kus tagaotsitava kohta on juba tehtud teises liikmesriigis lõplik kohtuotsus ja ta kannab seal selles kohtuotsuses tuvastatud kuriteo eest mõistetud vanglakaristust, tingimusel, et see isik on vahistamismääruse teinud liikmesriigis pannud toime samad teod, ilma et „samade tegude“ kindlakstegemiseks oleks vaja arvesse võtta kõnealustele kuritegudele vahistamismäärust täitva õiguse kohaselt antavat kvalifikatsiooni.

Allkirjad